

МІЖНАРОДНИЙ ЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
«ЄВРОПЕЙСЬКА ШКОЛА БІЗНЕСУ»**

Кафедра менеджменту та економіки

УЗГОДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
інституту «Європейська школа
бізнесу»

" 06 " 09 2021 р.

О. Власенко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри менеджменту
та економіки

" 07 " 09 2021 р.

Ю. Ремига

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти:	Перший (бакалаврський) рівень
Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Галузь знань:	07 «Управління та адміністрування»
Спеціальність:	073 «Менеджмент»

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Приватний заклад вищої освіти «Міжнародний європейський університет».

Робоча програма навчальної дисципліни розроблена на основі навчальних планів №073б/21-01, №073бз/21-02, №073п/21-03, №073пз/21-04, схвалених на засіданні Вченої ради університету (протокол №7 від 01.07.2021 р.).

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Доцент кафедри менеджменту та економіки,
кандидат економічних наук

О. Кузьменко

Робоча програма навчальної дисципліни обговорена та схвалена на засіданні кафедри менеджменту та економіки, протокол № 8 від «02» 08 2021 р.

Завідувач кафедри менеджменту та економіки

Ю. Ремига

Гарант ОП

Ю. Ремига

Плановий термін між ревізіями – 1 рік
Контрольний примірник

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент» складена відповідно до Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт) першого (бакалаврського) рівня галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 073 «Менеджмент».

Опис навчальної дисципліни (анотація). Дана навчальна дисципліна є вивчення теоретичних засад муніципального менеджменту, засвоєння механізмів практичної реалізації елементів спеціального економічного інструментарію управління розвитком муніципальних утворень, оволодіння принципами формування ефективних вертикальних та горизонтальних взаємодій органів місцевого самоврядування, опанування сучасними методами управління муніципальними галузево-функціональними комплексами, вивчення особливостей муніципального управління в зарубіжних країнах для адаптивного використання його в практичній роботі органів місцевого самоврядування в Україні.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 07 «УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»	<u>Вибіркова</u>	
Розділів – 2	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	Рік підготовки	
Змістових розділів – 2		4-й	4-й
Загальна кількість годин – 120		Семестр	
		8-й	8-й
		Лекції	
		28 год.	4 год.
		Практичні	
14 год.	2 год.		
Тижневе навантаження: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 5,6	Освітній рівень: Перший (бакалаврський) рівень	Самостійна робота	
		78 год.	114 год.
		Вид контролю:	
		<u>залік</u>	<u>залік</u>

Предметом вивчення навчальної дисципліни є правові норми, що регулюють муніципальну діяльність та відносини, що виникають у процесі діяльності територіальної громади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, органів самоорганізації населення, інших суб'єктів, спрямованої на реалізацію завдань та функцій місцевого самоврядування. діяльність органів місцевого самоврядування щодо планування та впровадження інноваційних технологій в управлінську діяльність. Предмет «Муніципальний менеджмент» має міждисциплінарний характер.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Муніципальний менеджмент» ґрунтується на знаннях з дисциплін: «Менеджмент»,

«Національна та регіональна економіка», «Публічне управління та адміністрування».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. **Метою** є формування у слухачів сучасних теоретичних і практичних знань, умінь і навичок у сфері муніципального менеджменту, достатні для ефективного виконання завдань інноваційного характеру відповідного рівня професійної діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування

1.2. Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Муніципальний менеджмент» є:

- надання слухачам теоретичних знань про муніципальний менеджмент;
- ознайомлення слухачів з базовими поняттями та інструментарієм в муніципальному менеджменті;
- формування вмінь щодо стратегії управління муніципальним утворенням в систему місцевого самоврядування та практичного використання методів експертної діагностики в діяльності муніципальних утворень;
- формування вмінь щодо побудови системи управління в місцевому самоврядуванні;
- оволодіння навичками використання методів стратегічного та оперативного планування.

1.3. **Компетентності та результати навчання**, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у Стандарті).

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами **компетентностей**:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.
Загальні компетентності	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	<p>СК 5. Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту.</p> <p>СК 6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.</p> <p>СК 7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту.</p>
--	---

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

Програмні результати навчання	<p>ПРН 1. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ПРН 2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.</p> <p>ПРН 3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.</p> <p>ПРН 5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.</p> <p>ПРН 15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності.</p>
--	---

Результати навчання:

Після опанування дисципліни студент повинен

знати:

- базові поняття та інструментарій муніципального менеджменту в системі місцевого самоврядування;
- основоположні концептуальні підходи до управління муніципальним утворенням;
- специфічні риси муніципального менеджменту в системі місцевого самоврядування;
- процес впровадження технологій муніципального менеджменту в діяльність органів місцевого самоврядування;
- основні методи експертної діагностики стану муніципальних утворень.

уміти:

- розробляти ефективний план дій по запровадженню змін в містах;
- готувати нормативно-розпорядчі документи у сфері муніципального менеджменту;
- будувати партнерські взаємовідносини з підприємницькими структурами та територіальною громадою;
- аналізувати, оцінювати, розробляти прогнози, сценарії програм і планів соціально-економічного розвитку міст;
- здійснювати керівництво процесом змін на різних рівнях регіону та місцевого самоврядування;
- управляти людськими ресурсами в регіоні;

- формувати команду для проведення змін в місцевому самоврядуванні;
- проводити моніторинг та аналіз процесу змін в регіоні;
- вміти підтримувати та розвивати соціальну та виробничу інфраструктуру регіону;
- визначати параметри інформаційної інфраструктури для оптимізації управління розвитком територіальної громади;
- застосовувати принципи логістики у сфері управління складовими ресурсного потенціалу територіальної громади.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 год/ 4 кредити ECTS.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 1 МУНІЦИПАЛЬНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ

Тема 1. Соціальна інфраструктура як об'єкт муніципального управління.

Зміст поняття “муніципальний менеджмент” та його основні функції. Роль і місце муніципального менеджменту в розвитку міста, населеного пункту, життєзабезпеченні населення.

Тема 2. Поняття та зміст управління містом.

Організаційні засади міського управління, їх структура та взаємозв'язок. Основні функції та напрями діяльності. Зарубіжний досвід.

Тема 3. Муніципальна реформа в Україні.

Завдання, цілі та перспективи проведення муніципальної реформи в Україні. Удосконалення організаційної структури управління містом. Хартія українських міст. Загальні уявлення комунального (муніципального) управління. Механізм та методи управління містом у сучасних умовах. Моделі управління містами в Україні.

Тема 4. Комунальна власність як матеріальна основа місцевого самоврядування.

Власність як економічна основа здійснення влади на місцях. Поняття комунальної власності. Суб'єкти права комунальної власності. Форми та методи управління комунальною власністю. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері управління комунальною власністю.

Тема 5. Ресурсний потенціал регіону, міста, населеного пункту.

Природно-ресурсний потенціал. Демографічні процеси в регіоні. Зайнятість і ринки праці. Соціальна сфера, політика соціального захисту населення.

Тема 6. Теоретичні основи міського та регіонального планування.

Види документів, що регулюють розвиток населених пунктів. Система планування розвитком міста. Генеральні плани. Зонінг. Плани земельно-господарського устрою. Комплексні та галузеві схеми розвитку. Система кадастрів.

Тема 7. Екологічна політика.

Поняття, зміст та мета управління в галузі охорони навколишнього природного середовища. Законодавче регулювання діяльності міських органів влади у сфері управління охороною навколишнього природного середовища.

Тема 8. Земельна політика.

Правове середовище регулювання земельних відносин. Право володіння, користування та розпорядження землею. Економічні засади регулювання земельних відносин.

Тема 9. Архітектурно-містобудівна діяльність.

Актуальні питання планування комплексного розвитку територій. Поняття, зміст та основи стратегічного планування, використання та забудови територій. Основні напрями містобудівної діяльності. Органи, які здійснюють державне регулювання у сфері містобудування. Дотримання державних стандартів, норм і правил у сфері містобудування.

ЗМІСТОВИЙ РОЗДІЛ 2 ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ МУНІЦИПАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Тема 10. Фінанси місцевих органів влади.

Бюджети місцевих органів влади (місцеві бюджети): формування, джерела, прийоми побудови, основні показники та їх взаємозв'язок. Аналіз статей бюджету та механізм контролю за їх виконанням.

Тема 11. Місцеві податки та збори.

Повноваження міських органів влади та управління у сфері бюджету та фінансів. Класифікація місцевих податків та зборів. Строки надходжень та обсяги податків та зборів. Особливості місцевих податків та зборів.

Тема 12. Фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування.

Проблеми формування дохідної частини місцевого бюджету. Складові дохідної частини місцевого бюджету, співвідношення між ними. Методи

аналізу та контролю за фінансово-кредитними ресурсами органами місцевого самоврядування.

Тема 13. Принципи регулювання земельних відносин.

Інформаційне забезпечення управління земельними ресурсами. Класифікація земельних ресурсів. Законодавча база регулювання земельних відносин, контроль за виконанням нормативно-правової бази.

Тема 14. Нормативно-правове забезпечення функціонування і розвитку соціальної інфраструктури міст і сіл.

Основні нормативно-правові документи, що забезпечують нормальне функціонування і розвиток соціальної інфраструктури адміністративних одиниць. Особливості та специфіка розвитку та використання інфраструктури у великих і малих адміністративних одиницях. Вивчення досвіду зарубіжних країн та можливості його запровадження на теренах України

Тема 15. Муніципальна соціальна політика — важливий механізм реалізації кадрового потенціалу місцевого самоврядування.

Муніципальна соціальна політика: сутність, зміст та функції. Показники соціальної політики. Шляхи підвищення ефективності муніципальної соціальної політики та її вплив на відтворення кадрового потенціалу місцевого самоврядування.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових розділів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий розділ 1. Муніципальний менеджмент та зовнішні фактори													
Тема 1. Соціальна інфраструктура як об'єкт муніципального управління.	9	2	1	-	-	6	8	2	-	-	-	6	
Тема 2. Поняття та зміст управління містом.	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6	
Тема 3. Муніципальна реформа в Україні.	7	2	1	-	-	4	6	-	-	-	-	6	
Тема 4. Комунальна власність як матеріальна основа місцевого самоврядування.	7	2	1	-	-	4	8	-	-	-	-	8	
Тема 5. Ресурсний потенціал регіону, міста, населеного пункту.	6	2	-	-	-	4	8	-	-	-	-	8	
Тема 6. Теоретичні основи міського та регіонального планування	7	2	1	-	-	4	8	-	-	-	-	8	
Тема 7. Екологічна політика.	7	2	1	-	-	4	8	-	-	-	-	8	
Тема 8. Земельна політика.	7	2	1	-	-	4	8	-	-	-	-	8	

Тема 9. Архітектурно-містобудівна діяльність.	7	2	1	-	-	4	9	-	1	-	-	8
Разом за змістовим розділом 1	64	18	8	-	-	38	69	2	1	-	-	66
Змістовий розділ 2. Економічний механізм муніципального управління												
Тема 10. Фінанси місцевих органів влади.	10	2	1	-	-	7	10	2	-	-	-	8
Тема 11. Місцеві податки та збори.	10	2	1	-	-	7	8	-	-	-	-	8
Тема 12. Фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування	10	2	1	-	-	7	8	-	-	-	-	8
Тема 13. Принципи регулювання земельних відносин.	8	1	1	-	-	6	8	-	-	-	-	8
Тема 14. Нормативно-правове забезпечення функціонування і розвитку соціальної інфраструктури міст і сіл.	8	1	1	-	-	6	8	-	-	-	-	8
Тема 15. Муніципальна соціальна політика — важливий механізм реалізації кадрового потенціалу місцевого самоврядування.	10	2	1	-	-	7	9	-	1	-	-	8
Разом за змістовим розділом 2	56	10	6	-	-	40	51	2	1	-	-	48
Усього годин	120	28	14	-	-	78	120	4	2	-	-	114

4. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Соціальна інфраструктура як об'єкт муніципального управління.	2
2.	Поняття та зміст управління містом.	2
3.	Муніципальна реформа в Україні.	2
4.	Комунальна власність як матеріальна основа місцевого самоврядування.	2
5.	Ресурсний потенціал регіону, міста, населеного пункту.	2
6.	Теоретичні основи міського та регіонального планування	2
7.	Екологічна політика.	2
8.	Земельна політика.	2
9.	Архітектурно-містобудівна діяльність.	2
10.	Фінанси місцевих органів влади.	2
11.	Місцеві податки та збори.	2
12.	Фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування	2
13.	Принципи регулювання земельних відносин.	1
14.	Нормативно-правове забезпечення функціонування і розвитку соціальної інфраструктури міст і сіл.	1
15.	Муніципальна соціальна політика — важливий механізм реалізації кадрового потенціалу місцевого самоврядування.	2
Разом:		28

6. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Соціальна інфраструктура як об'єкт муніципального управління.	1
2.	Поняття та зміст управління містом.	1
3.	Муніципальна реформа в Україні.	1
4.	Комунальна власність як матеріальна основа місцевого самоврядування.	1
5.	Ресурсний потенціал регіону, міста, населеного пункту.	-
6.	Теоретичні основи міського та регіонального планування	1
7.	Екологічна політика.	1
8.	Земельна політика.	1
9.	Архітектурно-містобудівна діяльність.	1
10.	Фінанси місцевих органів влади.	1
11.	Місцеві податки та збори.	1
12.	Фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування	1
13.	Принципи регулювання земельних відносин.	1
14.	Нормативно-правове забезпечення функціонування і розвитку соціальної інфраструктури міст і сіл.	1
15.	Муніципальна соціальна політика — важливий механізм реалізації кадрового потенціалу місцевого самоврядування.	1
Разом:		14

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Соціальна інфраструктура як об'єкт муніципального управління.	6
2.	Поняття та зміст управління містом.	4
3.	Муніципальна реформа в Україні.	4
4.	Комунальна власність як матеріальна основа місцевого самоврядування.	4
5.	Ресурсний потенціал регіону, міста, населеного пункту.	4
6.	Теоретичні основи міського та регіонального планування	4
7.	Екологічна політика.	4
8.	Земельна політика.	4
9.	Архітектурно-містобудівна діяльність.	4
10.	Фінанси місцевих органів влади.	7
11.	Місцеві податки та збори.	7
12.	Фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування	7
13.	Принципи регулювання земельних відносин.	6
14.	Нормативно-правове забезпечення функціонування і розвитку соціальної інфраструктури міст і сіл.	6
15.	Муніципальна соціальна політика — важливий механізм реалізації кадрового потенціалу місцевого самоврядування.	7
Разом:		78

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальні завдання, оформити у вигляді реферату-доповіді.
Завдання 1.

1. Розкрийте актуальність питання планування комплексного розвитку територій.

2. Обґрунтуйте стратегію розвитку муніципальної системи міста, населеного пункту.

3. Бюджети місцевих органів влади (місцеві бюджети): формування, джерела, прийоми побудови, основні показники та їх взаємозв'язок.

Завдання 2.

1. Розкрийте особливості управління соціальною інфраструктурою населеного пункту в умовах ринкових відносин.

2. Обґрунтуйте стратегію розвитку муніципальної системи міста, населеного пункту.

3. Аналіз статей бюджету та механізм контролю за їх виконанням.

Завдання 3.

1. Розкрийте сутність функцій та обов'язків органів державної влади та органів місцевого самоврядування в галузі управління об'єктами соціального призначення.

2. Обґрунтуйте стратегію розвитку муніципальної системи Вашого міста або району.

3. Повноваження міських органів влади та управління у сфері бюджету та фінансів.

Завдання 4.

1. Шляхи залучення до участі в розвитку соціальної інфраструктури недержавних організацій і населення.

2. Обґрунтуйте стратегію розвитку муніципальної системи Вашого міста або району.

3. Класифікація місцевих податків і зборів.

Завдання 5.

1. Як оцінюється соціально-економічний рівень надання комунальних послуг, обґрунтування стратегій розвитку муніципальної системи міста, населеного пункту.

2. Обґрунтуйте стратегію розвитку муніципальної системи Вашого міста або району.

3. Строки надходжень та обсяги податків та зборів.

Завдання 6.

1. Розкрийте механізм реформування житлово-комунального господарства окремого населеного пункту.

2. Обґрунтуйте стратегію розвитку муніципальної системи Вашого міста або району.

3. Особливості місцевих податків та зборів.

Завдання 7.

1. У чому полягає процес забезпечення реалізації соціальних гарантій, поліпшення фінансового стану підприємств галузі та покращення надання комунальних послуг.

2. Обґрунтуйте стратегію розвитку муніципальної системи Вашого міста або району.

3. Проблеми формування дохідної частини місцевого бюджету.

Завдання 8.

1. У чому полягає специфіка міського та регіонального планування.

2. Обґрунтуйте стратегію розвитку муніципальної системи Вашого міста або району.

3. Складові дохідної частини місцевого бюджету, співвідношення між ними.

Завдання 9.

1. Охарактеризуйте фінансово-кредитні ресурси місцевого самоврядування.

2. Обґрунтуйте стратегію розвитку муніципальної системи Вашого міста або району.

3. Методи аналізу та контролю за фінансово-кредитними ресурсами органами місцевого самоврядування.

Завдання 10.

1. Основні принципи та підходи до регулювання земельних відносин на сучасному етапі.

2. Обґрунтуйте стратегію розвитку муніципальної системи Вашого міста або району.

3. Основні нормативно-правові документи, що забезпечують нормальне функціонування і розвиток соціальної інфраструктури адміністративних одиниць.

9. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Конституція України про роль державних і недержавних структур в Україні.

2. Конституція України та закони України про особливості місцевого самоврядування.

3. Основні закони та нормативні акти України, які регулюють діяльність місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

4. Шляхи вдосконалення стилю роботи муніципальних органів.

5. Загальні проблеми муніципального розвитку в Україні і можливі шляхи їх вирішення.

6. Фінансово-економічні основи місцевого самоврядування.

7. Структура та юридичне регулювання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування.

8. Вибір пріоритетних напрямів соціально-економічного розвитку регіону.

9. Пріоритети у взаємозв'язках між соціальною сферою, ринком та економікою. Шляхи подолання недосконалості їх зв'язку.

10. Структурна перебудова соціальної сфери в умовах регіону.

11. Основні напрями фінансування соціальної сфери через її реструктуризацію і реформування в районі.

12. Регламент роботи державної адміністрації: основні принципи побудови і зміст.
13. Організація виконання рішень муніципальних органів.
14. Конституція України про пріоритетність прав і інтересів людини в суспільстві.
15. Удосконалення взаємодії муніципальних органів з громадськими організаціями і установами.
16. Порядок підготовки і проведення прийому громадян в установах державної влади і самоврядування.
17. Діловодство в міських державних адміністраціях.
18. Порядок реєстрації актів громадянського стану.
19. Реалізація податкової політики в містах, населених пунктах.
20. Шляхи вирішення проблем комунально-побутового обслуговування населення.
21. Робота органів муніципального управління з відродження і розвитку культури, традицій українського народу, інших національних груп.
22. Проблеми організації діяльності закладів народної освіти, медицини.
23. Організація інформування населення про важливі заходи держави, регіону.
24. Питання етики в управлінні.
25. Україна — правова держава: проблеми становлення.
26. Проблеми становлення громадянського суспільства в Україні.
27. Основні напрями розвитку політичної ситуації в Україні.
28. Основні умови і особливості політичного розвитку України на сучасному етапі.
29. Концепції переходу традиційних суспільств до більш раціональних соціальних систем.
30. Основні вимоги до проведення політичної кампанії.
31. Місьцеве самоврядування в політичній системі України.
32. Проблеми вдосконалення місцевого самоврядування в Україні.
33. Значення та основні напрями організаційно-кадрової роботи органів місцевого самоврядування.
34. Бюрократія і бюрократизм: взаємозв'язок, суперечності, проблеми.
35. Бюрократія, бюрократизм і корупція.
36. Формування правової демократичної держави — необхідна умова подолання бюрократизму в державній службі.
37. Структурна перебудова соціальної сфери в умовах міста, населеного пункту.
38. Основні напрями фінансування соціальної сфери через її реструктуризацію і реформування в місті, населеному пункті.
39. Удосконалення інформаційної підтримки управлінських рішень в органах місцевої влади регіонального рівня.
40. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері становлення та розвитку підприємництва.

41. Комунальна власність та повноваження місцевих рад щодо управління нею.
42. Питання формування і виконання місцевих бюджетів.
43. Робота місцевих рад у справі поліпшення медичного обслуговування населення.
44. Культура спілкування та її значення в роботі органів місцевого самоврядування.
45. Культура українського мовлення. Заходи місцевих рад щодо утвердження державності української мови.
46. Повноваження районної ради у сфері управління комунальною власністю.
47. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері регулювання земельних відносин.
48. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері соціального захисту населення.
49. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо забезпечення конституційних прав і свобод громадян.
50. Основні функції та повноваження місцевих органів влади у вирішенні екологічних проблем регіону.
51. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні”, практика та проблеми реалізації.
52. Місцеве самоврядування в системі народовладдя в Україні. Система державного управління.
53. Закон України “Про місцеве самоврядування в Україні” про повноваження обласних (міських) рад у галузі соціально-економічного та культурного розвитку, планування і обліку.
54. Необхідність та сутність державного регулювання ринкової економіки.
55. Політика соціального захисту громадян України.
56. Підходи до оцінювання наслідків природних катастроф.
57. Основні нормативно-правові документи, що забезпечують нормальне функціонування і розвиток соціальної інфраструктури адміністративних одиниць.
58. Особливості та специфіка розвитку та використання інфраструктури у великих і малих адміністративних одиницях.
59. Вивчення досвіду зарубіжних країн та можливості його впровадження на теренах України.
60. Сутність та особливість розвитку соціальної духовності в умовах формування ринкової системи господарювання.
61. Можливості вдосконалення соціальної інфраструктури населених пунктів України відповідно до міжнародних стандартів.
62. Об’єктивні обставини виникнення екстремальних (надзвичайних) ситуацій. Заходи ліквідації екстремальних (надзвичайних) ситуацій.
63. Механізм прогнозування екстремальних (надзвичайних) ситуацій.

64. Технологічний прогрес і техногенні катастрофи, їх класифікація і різновиди.
65. Підходи щодо ліквідації природних катастроф.
66. Нормативно-правові документи, що регламентують діяльність органів місцевого самоврядування стосовно ліквідації наслідків природних катастроф.
67. Поняття, зміст та мета управління в галузі охорони навколишнього природного середовища.
68. Законодавче регулювання діяльності міських органів влади у сфері управління охороною навколишнього природного середовища.
69. Правове середовище регулювання земельних відносин.
70. Право володіння, користування та розпорядження землею.
71. Економічні основи регулювання земельних відносин.
72. Завдання, цілі та перспективи проведення муніципальної реформи в Україні.
73. Удосконалення організаційної структури управління містом.
74. Хартія українських міст.
75. Загальні уявлення комунального (муніципального) управління.
76. Механізм та методи управління містом в сучасних умовах.
77. Моделі управління містами в Україні.
78. Муніципальна соціальна політика: сутність, зміст та функції.
79. Показники соціальної політики.
80. Шляхи підвищення ефективності муніципальної соціальної політики та її вплив на відтворення кадрового потенціалу місцевого самоврядування.
81. Власність як економічна основа здійснення влади на місцях.
82. Поняття комунальної власності.
83. Суб'єкти права комунальної власності.
84. Форми та методи управління комунальною власністю.
85. Повноваження органів місцевого самоврядування у сфері управління комунальною власністю.

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При викладанні навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент» застосовуються інформаційні та практичні методи навчання: класичні лекції, лекції-дискусії, практичні заняття, консультації з виконання самостійної та індивідуальної роботи студентів, а також виконання рефератів, підготовка коротких повідомлень на основі додаткової літератури курсу, письмові завдання.

Методи навчально-пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, репродуктивний метод, метод проблемного викладу, частково-пошуковий або евристичний метод, дослідницький метод.

Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності: індуктивні і дедуктивні методи навчання, методи стимулювання і мотивації навчання.

11. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Відповідно до плану вивчення дисципліни «Муніципальний менеджмент» передбачається проведення поточного та підсумкового контролю:

- поточний контроль передбачає проведення опитування під час практичних занять;
- контроль виконання робіт;
- підсумковий контроль реалізується у вигляді заліку.

Методи контролю:

1. Оцінювання знань студента під час практичних занять.
2. Виконання завдань для самостійної роботи.
3. Проведення проміжних тестів.
4. Проведення поточного контролю.
5. Проведення підсумкового заліку.

12. ФОРМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Формою підсумкового контролю є залік, який складається очно в період призначений деканатом або за індивідуальним графіком, який затверджується навчальним планом. Основною формою підсумкового контролю є тестування, робота над практичним завданням та співбесіда.

13. СХЕМА НАРАХУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи з дисципліни «Муніципальний менеджмент» здійснюється в балах відповідно до табл.13.1. Виконані види навчальної роботи зараховуються студенту, якщо він отримав за них позитивну рейтингову оцінку.

Поточне оцінювання знань студентів проводиться протягом семестру у наступних формах: усного опитування студентів на практичних заняттях та оцінки рівня їх знань; перевірки правильності розв'язання практичних задач; експрес-опитування (в усній чи письмовій формі).

Таблиця 13.1

Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни «Муніципальний менеджмент»

Розділ I Поточне тестування та самостійна робота															Розділ II Підсумковий контроль	Всього
Змістовий розділ 1									Змістовий розділ 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		
-	-	5	5	5	-	5	5	5	5	5	5	5	5	5	40	100

*T1, T2, ..., T15 – теми занять

Загальна оцінка знань студентів за поточним контролем

Результати поточного контролю знань студентів в цілому (за усіма формами робіт) оцінюються в діапазоні від **0** до **60** балів. Студент допускається до підсумкового контролю за умови виконання вимог навчальної програми та у разі, якщо за поточну навчальну діяльність він набрав не менше **36** балів.

Підсумкове оцінювання знань студентів проводиться у формі **заліку**. Максимальна кількість балів, яку можна отримати на заліку складає **40** балів (див. табл. 13.2).

Таблиця 13.2

Розподіл балів оцінювання при підсумковому контролі з навчальної дисципліни «Муниципальный менеджмент»

Оцінка в балах за поточне оцінювання	Оцінка в балах за підсумкове оцінювання	Оцінка за національною шкалою
54-60	36-40	Відмінно
45-53	30-35	Добре
36-44	24-29	Задовільно
менше 36	менше 24	Незадовільно

Під час оцінювання відповіді на окреме питання додатково враховуються допущені недоліки та помилки, якими вважаються: неохайне оформлення роботи (не загальноприйняті скорочення, незрозумілий почерк, використання олівців замість чітких чорнил) (мінус **2** бали); неточності в назвах окремих економічних категорій та понять (мінус **4** бали).

Критерії оцінювання відповіді на теоретичні питання білету:

1. Повна відповідь на питання, яка оцінюється **«відмінно»**, повинна відповідати таким вимогам:

- розгорнутий, вичерпний виклад змісту даної у питанні проблеми;
- повний перелік необхідних для розкриття змісту питання економічних категорій та законів;
- здатність здійснювати порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, підходів та самостійно робити логічні висновки й узагальнення;
- уміння користуватись методами наукового аналізу економічних явищ, процесів і характеризувати їхні риси та форми виявлення;
- демонстрація здатності висловлення та аргументування власного ставлення до альтернативних поглядів на дане питання;
- використання актуальних фактичних та статистичних даних, знань дат та історичних періодів, які підтверджують тези відповіді на питання.

2. Відповідь на питання оцінюється **«добре»**, якщо:

- відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття хоча б одного з пунктів, вказаних вище (якщо він явно потрібний для вичерпного розкриття питання) або, якщо:

- при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені окремі помилки під час: використання цифрового матеріалу.

3. Відповідь на питання оцінюється **«задовільно»**, якщо:

– відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття чотирьох чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього (якщо вони явно потрібні для вичерпного розкриття питання);

– одночасно присутні чотири чи більше типів недоліків, які окремо характеризують критерій оцінки питання;

– висновки, зроблені під час відповіді, не відповідають правильним чи загально визначеним при відсутності доказів супротивного аргументами, зазначеними у відповіді;

– характер відповіді дає підставу стверджувати, що особа, яка складає іспит, не зовсім правильно зрозуміла зміст питання чи не знає правильної відповіді і тому не відповіла на нього по суті, допустивши грубі помилки у змісті відповіді.

З урахуванням вищевикладеного результати заліку оцінюються в діапазоні від **0** до **40** балів для студентів. При цьому, якщо відповіді студента на заліку оцінені менше ніж на 30%, він отримує незадовільну оцінку за результатами заліку та незадовільну загальну підсумкову оцінку. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результати поточного контролю знань та за виконання завдань, що виносяться на залік.

Загальна підсумкова оцінка не може перевищувати **100 балів**. Загальна підсумкова оцінка в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS заноситься до заліково-екзаменаційної відомості, навчальної картки та залікової книжки студента (див. табл. 13.3).

Таблиця 13.3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
66-73	D	задовільно	
60-65	E		
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-29	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- робоча навчальна програма дисципліни;
- плани лекцій, практичних занять та самостійної роботи студентів;
- тези лекцій з дисципліни;
- методичні матеріали, що забезпечують самостійну роботу студентів;
- тестові та контрольні завдання до практичних занять;
- перелік питань та завдань для поточного і проміжного контролю знань з дисципліни;

– перелік питань до заліку, завдання для перевірки практичних навичок під час заліку.

15. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова):

1. Євтушенко О.Н. Муніципальний менеджмент: [підручник] / О.Н.Євтушенко, В.М.Ємельянов, В. І.Андріяш. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім.Петра Могили, 2016. – 404 с.
2. Андресюк Б.П. Місцеве самоврядування в сучасній Україні: проблеми і перспективи / Б.П. Андресюк. – К.: Стилос, 2017. – 232 с.
3. Кравченко В.В. Основи муніципального менеджменту: навчальний посібник / Кравченко В.В., Пітцик М.В., Салій І.М.; за ред. В.В. Кравченка. К.: Атіка-Н, 2018. - 304 с

Додаткова:

1. Ягодка А. Г. Соціальна інфраструктура і політика: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2000. — 212 с.
2. Орлатий М. К., Лебединський Ю. П., Ігнатенко О. С. та ін. Державне регулювання розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів України: Навч. посіб. — К.: Вид-во УАДУ, 2002. — 112 с.
3. Розвиток партнерства між місцевою владою та недержавним сектором у сфері надання громадських послуг: Монографія. — К.: Вид-во УАДУ, 2003. — 184 с.
4. Муніципальне право України. Підручник / За ред. докторів юридичних наук, професорів: В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фріцко. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 352 с.
5. Кравченко В. В., Пітцик М. В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні (основи муніципального права): Навч. посіб. — К.: Арарат-Центр, 2001. — 176 с.
6. Гаевская О. Б. Современная цивилизация и социальное управление (организационный аспект): Монография. — К.: МАУП, 1997. — 118 с.

16. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

1. Офіційний сайт Верховної ради України. Законодавство України. // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/index>.
2. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Офіційне Інтернет-представництво президента України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents>
4. Офіційний сайт Асоціації міст України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.auc.org.ua>.
5. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.

6. Сайт безкоштовних електронних підручників онлайн // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://pidru4niki.com>.
7. Офіційний сайт студентської електронної бібліотеки «ЧИТАЛКА» // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://chitalka.info>.
8. Офіційний сайт онлайн-бібліотеки освітньої та наукової літератури // Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://eduknigi.com>.
9. Сайт електронної бібліотеки підручників // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://studentam.kiev.ua>.